

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KKV-FEJLESZTÉS**

Időszak:

2012. július

Dátum:

2012. július 20.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

STRATEGOPOLIS
KÖMPÖLTASZAKAI TANULMÁNYOK ÉS SZAKPOLITIKAI ELEMZÉSEK

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Vezetői összefoglaló

Az elmúlt hónapban megjelent konjunktúra felmérések, és KKV indexek érdemi elmozdulást nem jeleznek a piaci várakozásokban. Az üzleti bizalmi index – hibahatáron belül – csökkent, míg az OTP KKV konjunktúra felmérése enyhe javulást tükröz. **A makrogazdasági környezetet továbbra is áthatja az IMF hitel miatti bizonytalanság, kivárás.**

A hitelintézetek KKV-portfóliói az elmúlt években romlottak, és még nem látszanak a javulás jelei, ami többek között azzal a következménnyel jár, hogy a bankok kockázati felára magas marad. Mindezek alapján továbbra is fenntartjuk a KKV-hitelezéssel kapcsolatos előrejelzéseinket:

- A KKV-szektor várakozásai érdemben nem változtak, így a bővüléshez szükséges források iránti kereslet növekedése nem valószínű.
- A hitelek túlnyomó részét nyújtó kereskedelmi bankok tőkehelyezete várhatóan romlani fog, hazai jövedelemből nem várható tőkeemelésre fordítható jelentős jövedelem.
- A külföldi tulajdonú bankok anyabankjaitól nem várható jelentős tőkeemelés.
- A KKV portfóliók összetétele (lassuló ütemben ugyan, de) romlik, ami növeli a hitelezés tőkeigényét.
- Az állampapírok hozama emelkedett, így azok vásárlása egyre vonzóbb alternatíva a vállalati hitelezéssel szemben.

A kormány július elején jelentette be a **Munkavédelmi akciótervet**. A bejelentés két legnagyobb eleme a két egyszerűsített adónem bevezetése (tételes és kisvállalati adó) és a különböző munkavállalói csoportok számára nyújtott járulékkedvezmények. A pályakezdő fiatalok, a gyesről, gyedről visszatérők és az 50 évesnél idősebbek foglalkoztatását eddig is ösztönözte adókedvezménnyel a kormány. A most bejelentett intézkedések kétségtelenül emelik az eddig Start kártyákkal elérhető kedvezményeket. A munkapiaci eszköz eredményességéről készült elemzések ugyanakkor sorra kiemelik, hogy nagyrészt olyan képzett fiatalok munkához jutásában segített eddig a Start kártya, akik egyébként is jó esélyekkel indulhattak a munkaerőpiacon.

Az új kisvállalati adó – jelenlegi formájában - a hazai vállalkozások rendkívül széles körében lesz elérhető. Az intézkedés **munkahely-teremtő hatása mellett gazdaságfehérítő hatása is kiemelhető.** Fontos, hogy a **két új adónem bevezetése összhangban legyen a helyi iparűzési adóra vonatkozó adminisztrációs szabályokkal,** hiszen hiába engedjük meg az egyik adónemnél az egyszerűbb nyilvántartást, ha a másik kötelezettségnél elvárjuk a vállalkozásoktól a részletesebb kimutatást.

Az áfa-befizetésre vonatkozó könnyítés célja a körbetartozással sújtott vállalkozások helyzetének javítása. Másrésről **az intézkedés emeli a könyvelőknél lecsapódó**

adminisztrációs terheket, mivel a pénzforgalmi szemléletű áfa bevezetésével dupla nyilvántartásra lesz szükség.

Június elején megjelentek az Új Széchenyi Kockázati Tőkeprogramokból finanszírozott alapok működtetésére kiírt ún. **Jeremie II. pályázati felhívások**. A felhívás megjelent paraméterei szerint az alapkezelőknek **évente – viszonylag sok - 35-40 magvető tőke fogadására alkalmas társaságot kell találniuk**. Figyelembe véve, hogy az alapkezelők által megvizsgált, befektetésre ajánlott társaságoknak csak töredékét találják alkamasnak a tőkebefektetésre, a kiválasztandó négy alapkezelőnek rendkívül nagy számú javaslatot kell évente megvizsgálni. Ebből két következtetés vonható le: az alapkezelők vagy magas adminisztrációs költséggel fognak működni, vagy veszélybe kerül a jelenlegi keret kihelyezése a meghirdetett három és fél évben.

Erősségek Uniós források állnak rendelkezésre KKV-k fejlesztésére Innovatív ötletekben nincs hiány (de ezek nem jutnak el a megvalósításig)	Gyengeségek Magas a kényszervállalkozók aránya, az emberek nem szeretnének önfoglalkoztatóvá válni és az oktatás nem ad kellő vállalkozói szemléletet Szabályozási környezet nem állandó, ez növeli a bizonytalanságot
Lehetőségek A konjunktúra indexek enyhe javulást jeleznek a vállalkozók beruházási kedvében A kisadók bevezetése jó irányba tett elmozdulás (fehéríti a gazdaságot, egyszerűsítés)	Veszélyek A KKV-k hitelezésében sem keresleti, sem kínálati oldalon nincs érdemi elmozdulás A Munkavédelmi Akcióterv bejelentett intézkedései legyenek összhangban a kormány adminisztrációs terheket csökkentő stratégiájával. A tervezet véglegesítése előtt szükséges az adminisztrációs terhek minimalizálásának igényével is végignézni az adó- és járulékszabályok módosítását. A meghirdetett Jeremie II. pályázatokon nyertes alapkezelők – a jelenlegi paraméterek mellett - kis valószínűséggel tudják kihelyezni a teljes forrást, túl nagy darabszámú befektetésre alkalmas vállalkozást kell találniuk.

KKV szektor általános jellemzése

Jelen fejezetben kiemelésre kerülnek a szektor helyzetét jól jellemző mutatók. A kialakított alapindikátor készletnek megfelelően rendre közlésre kerülnek a legfrissebb releváns adatok, az összehasonlíthatóság érdekében közölve néhány megelőző időszak mutatóit is. A közlés áttekinthető táblázatos formában valósul meg, a tendenciák jelen részben csak megállapításra kerülnek, értékelés, elemzés nem történik, csak a tendenciákra és fontos tényekre mutatunk rá.

Az alapadatok bemutatásán belül a következő kérdéskörök kerülnek tárgyalásra:

- A KKV-k makrogazdasági környezetét jellemző adatok
- Vállalkozások száma
- Konjunktúra adatok (indexek)
- A vállalkozások tőkehelyezete, finanszírozása

A KKV-k makrogazdasági környezetét jellemző adatok

A rendkívül bizonytalan piaci hangulat volt jellemző Európában és hazánkban az elmúlt hónapban, az euróövezet jövőjével kapcsolatban egyre több kétely merül fel. A bruttó hazai termék 0,7 százalékkal csökkent az első negyedévben, a háztartások fogyasztása stagnált, a beruházások visszaestek. Az export bővülése mérséklődött. Az infláció 5,6 százalékra mérséklődött.

A Századvég Gazdaságkutató Zrt. előrejelzése szerint a bruttó hazai termék az idei évben 0,8 százalékkal csökken, jövőre pedig mindössze 1 százalékos emelkedést várunk. A hazai gazdaság az elkövetkező két évben is szigorú keresleti korlátokkal szembesül. A háztartások fogyasztása az idei évben 0,6 százalékkal csökken, jövőre pedig stagnálásra lehet számítani. A beruházások ezzel szemben folyamatosan zsugorodnak, ami komoly problémát jelent a hosszú távú növekedési kilátásokkal kapcsolatban. A költségvetési kiigazítás miatt a kormányzati kereslet nem bővül érdemben a következő két évben. A közösségi fogyasztást, valamint a természetbeni juttatást magába foglaló közösségi fogyasztási kiadás enyhe csökkenése várható az idei, valamint a 2013-as évben egyaránt.

A májusi zuhanás után júniusban minimálisan emelkedett, lényegében stagnált a GKI-Erste konjunktúra-index (szezónális hatásoktól megtisztított) értéke.¹ A GKI (www.gki.hu) által, az EU támogatásával végzett felmérés szerint az üzleti várakozások kissé tovább romlottak, a fogyasztóiak viszont érezhetően – bár az előző havi esésnél sokkal kevésbé – javultak.

¹ http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/konj_1206.pdf

Júniusban az üzleti szférán belüli változások hibahatáron belüliek. Az ipari bizalmi index kissé tovább csökkent. A termelési helyzet és a rendelésállományok megítélése nem változott, az exportrendeléseké még valamelyest javult is, a termelési kilátásoké viszont kissé rosszabb lett. Az építőipari bizalmi index értéke minimálisan emelkedett. Az előző három hónap termelési színvonalának megítélése tovább romlott, a rendelésállományoké viszont minimálisan javult. A kereskedelmi bizalmi index kissé emelkedett. Az eladási pozíció megítélése csökkenő készletszint mellett romlott, míg a rendelések várható alakulását javulónak érezték a válaszolók. A szolgáltatói várakozások kissé romlottak. Az eddigi üzletmenet megítélése javult, a várható forgalomé azonban ennél erőteljesebben romlott.

A foglalkoztatási szándék az iparban és a kereskedelemben, valamint kissé az építőiparban is gyengült. A szolgáltatók körében azonban nem változott, miként a fogyasztók körében sem erősödött a munkanélküliségtől való félelem. Az építőipar után az iparban is többségbe kerültek az árcsökkenésre számítók, bár itt még csak kismértékben. A kereskedelmi cégek körében egy hónap alatt tovább csökkent az áremelést tervezők aránya, miközben az árnövelés átlagos mértéke is enyhén mérséklődött. A fogyasztók inflációs várakozása viszont kissé tovább erősödött. A magyar gazdaság kilátásainak megítélése minden ágazatban sokat romlott, a fogyasztóknál viszont kissé, bár a májusi romlásnál sokkal kevésbé, javult.

A GKI fogyasztói bizalmi index júniusban a májusi, rendkívül nagy esés mértékének kb. felével emelkedett, de továbbra is csak a 2009. októberi értéknek felel meg. A lakosság saját pénzügyi helyzetének következő egy évét és a következő egy évben várható megtakarítási képességet valamivel kedvezőbbnek ítélte, mint egy hónappal ezelőtt. A lakosság saját anyagi helyzetének megítélése viszont a bizalmi index mérése óta nem tapasztalt alacsony szinten stagnál.

Vállalkozások száma

A regisztrált vállalkozások számáról megjelentek a májusi adatok, amelyek szerint Magyarországon 1 653 803 regisztrált gazdasági szervezet van az őstermelői igazolvánnyal rendelkezőket is beleértve. Az adat kismértékű növekedést mutat, főleg a foglalkoztatott nélküli, és ismeretlen létszámú vállalkozások számának emelkedése miatt.

Öröndetes, hogy – ha minimálisan is, de – nőtt a közép-, és a nagyvállalatok száma, a kisvállalkozásoké viszont mindkét részkategóriában csökkent.

1. A REGISZTRÁLT VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA LÉTSZÁM-KATEGÓRIÁK SZERINT

3.2.6.2. A regisztrált vállalkozások száma létszám-kategóriák szerint – GFO'11							
Időszak	0 fős és ismeretlen létszámú	1–9 fő	10–19 fő	20–49 fő	50–249 fő	250 fő és több	Összesen

2011.	J	430 486	1 139 786	20 395	10 556	4 553	862	1 606 638
	J	433 420	1 139 593	20 383	10 555	4 559	859	1 609 369
	F	437 524	1 139 279	20 374	10 563	4 577	862	1 613 179
	M	439 969	1 139 457	20 416	10 575	4 584	859	1 615 860
	Á	442 793	1 141 770	20 437	10 590	4 587	859	1 621 036
	Mj	444 835	1 143 332	20 448	10 578	4 602	859	1 624 654
	Jú	447 217	1 144 001	20 465	10 573	4 601	859	1 627 716
	Jl	450 085	1 145 294	20 481	10 578	4 627	862	1 631 927
	Au	453 064	1 145 972	20 490	10 579	4 640	861	1 635 606
	Sz	455 202	1 146 440	20 499	10 576	4 655	860	1 638 232
	O	457 635	1 147 180	20 525	10 588	4 660	859	1 641 447
	N	460 988	1 147 783	20 544	10 588	4 676	859	1 645 438
	D	469 259	1 145 523	20 578	10 606	4 682	859	1 651 507
2012.	J	469 379	1 145 072	21 328	10 252	4 603	873	1 651 507
	J	470 047	1 142 384	21 349	10 255	4 611	873	1 649 519
	F	475 406	1 138 433	21 358	10 266	4 630	874	1 650 967
	M	475 855	1 138 410	21 379	10 280	4 640	876	1 651 440
	Á	477 189	1 138 195	21 369	10 262	4 646	875	1 652 536
	Mj	479 175	1 137 512	21 333	10 254	4 652	877	1 653 803

Forrás: KSH

Az adatokkal kapcsolatban a következőkre hívjuk fel a figyelmet. A közép- és a nagyvállalatok esetében a regisztrált és a működő vállalkozások száma nagyon közel van egymáshoz, így az ezekben a kategóriákban tapasztalt növekedés valószínűleg valóságos. Ugyanakkor Magyarországon még mindig nagy különbség van a regisztrált és a működő vállalkozások között minden szervezeti forma esetében, azonban a regisztrált vállalkozások adatainak alakulása valószínűvé teszi, hogy még nem kezdődött meg az a tisztulás, amely a valójában nem működő, nyilvántartásban szereplő vállalkozások kivezetését jelentené. Itt nem pusztán statisztikai problémáról van szó, hanem a vállalkozásokat nyilvántartó rendszerek és mechanizmusok működéséről. Javasoljuk, hogy a vállalkozások indítását, működtetését és megszűnését szabályozó törvények és más jogszabályok módosításánál a jogalkotók vegyék figyelembe a nyilvántartások tisztításának szükségességét.

Továbbra is felhívjuk a figyelmet arra, hogy a regisztrált vállalkozások számának változása önmagában alig értelmezhető, hiszen a nem működő vállalkozások kikerülése a nyilvántartásból nem értékelhető negatív fejleményként.

Magyarországon a kis- és középvállalkozások egyik fontos tevékenységi területe a kiskereskedelem. A KSH félévente közöl statisztikákat a kiskereskedelmi vállalkozásokról és az üzletek számáról.

Látható, hogy mind a vállalkozások, mind az üzletek száma 2011-ben kis mértékben növekedett. Sokkal fontosabb azonban, hogy a kiskereskedelemben tevékenykedő vállalkozások üzemmérete nagyon kicsi. Dominálnak az egyetlen üzlethelységet működtető vállalkozások, az egy vállalkozásra jutó üzlethelységek átlagos száma 1,5. A múlt havi jelentésben említettük Magyarországon nemzetközi összehasonlításban kicsi az átlagos vállalatméret. Ennek itt egy ágazati példáját látjuk. Joggal feltételezhetjük, hogy a hazai kiskereskedelemben működő vállalkozások többsége jelentősen elmarad az optimális üzemmérettől, ami többek között kevésbé hatékony beszerzést, logisztikát, marketinget, munkaerő-gazdálkodást jelent és ez csökkenti a versenyképességet, illetve drágítja a termékek kiskereskedelmi árait. A problémát részben enyhíti, hogy több országos hálózat is működik, amelyek bizonyos funkciókat közösen látnak el, ami javítja a hatékonyságot, ugyanakkor a hazai kiskereskedelem szervezetiileg még mindig szétaprózottnak mondható.

2. A KISKERESKEDELMI ÜZLETEK ÉS VÁLLALKOZÁSAIK SZÁMA A VÁLLALKOZÁS FŐTEVÉKENYSÉGE SZERINT

4.4.3.2. A kiskereskedelmi üzletek és vállalkozásaik száma a vállalkozás főtevékenysége szerint – TEÁOR '08				
A gazdasági szervezet főtevékenysége	2010	2011	2010	2011
	Dec. 31.	Dec. 31.	Dec. 31.	Dec. 31.
	Üzletek száma		Vállalkozások száma	
Kereskedelem, gépjárműjavítás	113 222	113 447	75 461	75 804
Kiskereskedelem (üzemanyaggal együtt)	90 918	92 033	60 913	61 095
Nagykereskedelem	13 519	12 650	7 895	8 021
Gépjármű, motorkerékpár kereskedelme, javítása	8 785	8 764	6 653	6 688
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	1 940	1 953	1 589	1 575
Ipar	10 423	10 624	6 640	6 782
Építőipar	3 865	3 848	3 322	3 321
Szállítás, raktározás	3 742	3 876	1 480	1 500
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	3 788	3 887	3 102	3 180
Információ és kommunikáció	1 563	1 551	1 128	1 130
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1 078	1 037	795	761
Ingatlanügyletek	2 770	2 933	2 087	2 219
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	2 974	3 110	2 443	2 537
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1 946	2 027	1 588	1 617
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	74	72	58	57
Oktatás	404	420	358	368
Humán egészségügyi, szociális ellátás	380	406	314	341
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	849	890	726	746
Egyéb szolgáltatás	2 891	2 981	2 422	2 496
Háztartási tevékenység	1	2	1	1
Területen kívüli szervezet	1	1	1	1
Összesen	151 911	153 065	103 515	104 436

Forrás: KSH

KKV indexek

Külön érdemes már a KKV-kel kapcsolatos részen belül figyelni a szektorra jellemző konjunktúra jelentések alakulását. Jelen esetben a meglevő jelentések adatainak bemutatására szorítkozik a jelentés:

- OTP-Policy Agenda
- Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet KKV körkép

- K&H és GfK KKV bizalmi indexe

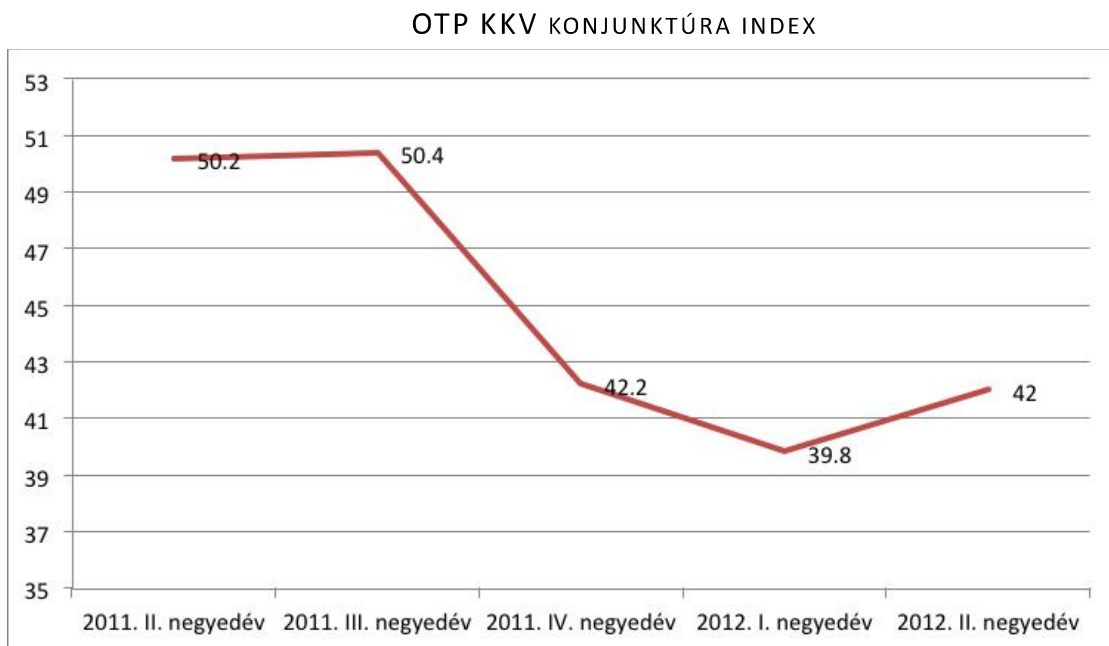
A jelentés készítésének időszakában a három index közül az OTP-Policy Agenda konjunktúra indexéből publikáltak frissebb adatokat.

Az elmúlt negyedévhez képest kevésbé borúsan ítélik meg a gazdasági kilátásokat a kis- és középvállalkozók az OTP-Policy Agenda legújabb felmérése szerint.²

Az elmúlt háromnegyedévben mért adatokhoz képest folyamatosan javulnak a magyar kis- és középvállalati szektor várakozásai, csökken a cégvezetők pesszimizmusa – derül ki az OTP KKV Konjunktúra Index 2012. második negyedévi eredményéből, amelyet a Policy Agenda készített. *A megkérdezés 2012. június 12-25. között zajlott on-line vállalati panelen keresztül.* A KKV-k nagy része ugyanakkor még így sem vár a következő 6 hónapban jelentős változást, továbbra is elsősorban a kivárás jellemzi a cégeket.

További javulást mutat az előző negyedévhez képest az OTP KKV Konjunktúra Index értéke, így már trendszerűen is látszik, hogy kis mértékben ugyan, de javulnak a KKV-k kilátásai. Bár optimizmusról továbbra sem beszélhetünk, az kétségtelen, hogy a tavalyi év végét jellemző mély pesszimizmusról sikerült valamelyest elrugaszkodnia a KKV-szektornak. Ha ez a tendencia folytatódik, akkor a vállalkozások napi problémái helyett újra a fejlesztések, a beruházások kerülhetnek előtérbe és élesebbé válhat a piaci verseny.

Az OTP KKV Konjunktúra Index jelenlegi értéke 43,4%, ami a javulás ellenére még messze elmarad az egy évvel ezelőtti szinttől.

Forrás: Policy Agenda

² <http://www.policyagenda.hu/hu/index>

A mostani javulást elsősorban a magyar gazdaság, illetve a cégek saját helyzetének, likviditási kilátásnak megítélésben bekövetkezett javulással függ össze. A versenytársakkal kapcsolatos várakozások, az értékesítési helyzet, a készletállomány, és a beszállítói tevékenység tekintetében nem tapasztalható érdemi elmozdulás. Mérsékelt optimizmusra adhat okot, hogy egyértelműen csökkent azok száma, akik gazdasági visszaeséssel számolnak a következő fél évben. 2011. decemberi felmérésnél még a válaszadók 69%-ának volt negatív várakozása, most 56%-ra esett vissza ez az érték. A mostani mérés szerint a kkv-szektor vállalatvezetőinek 31%-a a magyar gazdaság stagnálására számít az elkövetkező félévben, 13%-uk pedig javulásra. Összességében inkább a kivárás jellemzi a cégeket, pontosan a gazdasági nehézségek következtében.

A vállalkozások tőkehelyzete, finanszírozása

Piaci folyamatok

A KKV-szektor hitelállományáról ebben a hónapban nem jelent meg friss adat. Idézzük azt az elemzést, amely a KKV-k banki hitelezésének kilátásaival foglalkozik. Surányi György a Napi Gazdaságnak adott interjújában kifejtette, hogy a jelenlegi hozam- és kamatszintek mellett a bankok számára alternatívát jelentő ötéves államkötvénynek a hozama most 8 százalék körül van, és ha figyelembe vesszük, hogy a vállalati hitelezés ráfordításigénye, valamint a beárazandó kockázat nagyobb, akkor kizárt dolog, hogy egy pénzügyi intézmény öt évre vagy hosszabb lejáratra 11-12 százalék alatt beruházási hitelt tudjon nyújtani. Ez a mai inflációs környezetben több mint 6-7 százalékos pozitív reálkamatot jelent. Tegyük hozzá, hogy a rövidebb futamidejű forgóeszköz- és folyószámla-hitelek kamatai ennél magasabbak. Ilyen reálkamatszintek mellett kevés a finanszírozható projekt, így a vállalatok hitelkereslete is alacsony.

Korábban bemutattuk, hogy a hitelintézetek KKV-portfóliói az elmúlt években romlanak, és még nem látszanak a javulás jelei, ami többek között azzal a következménnyel jár, hogy a bankok kockázati felára magas marad. Mindezek alapján továbbra is fenntartjuk a KKV-hitelezéssel kapcsolatos előrejelzéseinket:

- A KKV-szektor várakozásai érdemben nem változtak, így a bővüléshez szükséges források iránti kereslet növekedése nem valószínű.
- A hitelek túlnyomó részét nyújtó kereskedelmi bankok tőkehelyzete várhatóan romlani fog, hazai jövedelemből nem várható tőkeemelésre fordítható jelentős jövedelem.
- A külföldi tulajdonú bankok anyabankjaitól nem várható jelentős tőkeemelés.

- A KKV portfóliók összetétele (lassuló ütemben ugyan, de) romlik, ami növeli a hitelezés tőkeigényét.
- Az állampapírok hozama emelkedett, így azok vásárlása egyre vonzóbb alternatíva a vállalati hitelezéssel szemben.

A KKV-hitelek után vállalt állami garanciákról a múlt havi jelentésben közöltünk adatokat. A KKV-hitelek után vállalt garanciák a GDP arányában Magyarországon nagyon magasak (1,2%), miközben a második legmagasabb arány Olaszországban tapasztalható 0,7%-kal, de legjellemzőbb a 0,2-0,4%-os arány. Ezt figyelembe véve, és tekintettel arra, hogy a KKV hitelállomány az elmúlt két évben nem nőtt, a garanciaállomány csökkenő tendenciája nem tekinthető kedvezőtlen fejleménynek, amennyiben a portfólió tisztításával, és prudens garanciavállalási gyakorlattal párosul.

Állami eszközök, pályázati források

Június elején megjelentek az Új Széchenyi Kockázati Tőkeprogramokból finanszírozott alapok működtetésére kiírt pályázati felhívások. A konstrukció célja a korai, illetve növekedési szakaszban lévő mikro- és kisvállalkozások tőkehelyzetének javítása. A Közös Magvető Alap Alprogramot 6, míg a Közös Növekedési Alap Alprogramot 22,5 milliárd forintos keretösszeggel hirdették meg. A két pályázati felhívással tíz alapkezelő jöhet létre (négy a Magvető és hat a Növekedési Alap alprogramban). Mindkét alprogramnál legalább 30 százalék magánforrást kell bevonni, így 2015-ig az állami támogatás segítségével összesen 41 milliárd forint kihelyezésére nyílik lehetőség.

A visszatérítendő jellegű támogatási formák lebonyolítására, mint a JEREMIE Program Forráskezelő Szervezet, a magyar állam 2008-ban létrehozta a Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt-t (MFB csoport tagja). 2007 óta az MV Zrt. különböző programokat hirdetett meg összesen 230 milliárd forintos kerettel:

1. refinanszírozott hitelprogramok (Új Széchenyi Hitel, Kombinált Mikrohitel, Új Széchenyi KKV Hitel);
2. kezességvállalási, hitelgarancia programok (viszontgarancia, hitelgarancia);
3. kockázati tőke programok.

A most megjelent felhívás a harmadik programelem folytatása. A már korábban meghirdetett és működő JEREMIE Kockázati Tőke Program keretében 2013 végéig nyolc kiválasztott tőkealap közvetítésével összesen 45 milliárd forint értékű tőkebefektetésre van keret. 2011. végéig 18 milliárd forint értékben hoztak befektetési döntés és 12 milliárd forint értékben valósul meg befektetés. Összesen 44 darab vállalkozást sikerült elérni a Kockázati Tőke Programon keresztül.

A Közös Növekedési Alap tulajdonképpen a korábbi program folytatása, növekedési életszakaszban lévő, innovatív vállalkozásokat kívánnak támogatni a befektetésekkel. A Közös Magvető Alap új kezdeményezés, a nagyon korai fázisban lévő, akár csak koncepció szinten létező projekteket kívánja tőkéhez juttatni.

A felhívás megjelent paraméterei szerint az alapkezelőknek évente – viszonylag sok - 35-40 magvető tőke fogadására alkalmas társaságot kell találniuk. További probléma lehet, hogy az alacsony volumenű tőkebefektetésből csak rövid ideig finanszírozhatók ezek az induló cégek, ami kérdésessé teszi, hogy mennyire maradnak életképesek hosszú távon, illetve sikerül-e a későbbiekben újabb forrásokat bevonni ezekbe a cégekbe. A korábban kiválasztott alapkezelők a Jeremie II. felhívásokra nem pályázhatnak így tovább bővül a viszonylag kevés befektetésre alkalmas vállalkozás felkutatásáért versenyző alapok száma.

Szabályozási környezet

Adózás, járulékok

Orbán Viktor miniszterelnök július elején ismertette az új tíz pontos munkavédelmi akciótervet:

1. A 25 éven aluliak és 55 éven felüliek járulékai feleződnek. A képzettséget nem igénylő munkakörökben dolgozóknál szintén csökken a járulék
2. A tartós munkanélküliek alkalmazásának első két évében nem kell, a harmadik évben pedig mindössze 50 százaléknyi munkáltatói járulékot kell fizetni. A szülés után gyedről gyesről visszatérők után szintén nem kell járulékot fizetni.
3. A 6 millió forint éves árbevétel alatti vállalkozások egy egyszerű, havi általányban megállapított adót kell hogy fizessenek (főállásban 50 ezer forint, mellékállásban havi 25 ezer forint). Az új adó kiváltja a társasági adót, személyi jövedelemadót, járulékokat és a szociális hozzájárulási adót.
4. 25 főnél kevesebb foglalkoztató vállalkozások körében bevezetik a 16 százalékos kisvállalati adót, ami kiváltja a társasági adót, szakképzési hozzájárulást, személyi jövedelemadót, osztalék után fizetendő egészségügyi hozzájárulást.
5. Az 500.000 euró alatti árbevétellel működő vállalkozásoknak csak akkor kell befizetni az áfát ha azt nekik már kifizették.
6. 2012-13-ban nem kell beszámítani a kedvezőtlen árfolyammozgás miatt bekövetkezett tőkevesztéseket, így nem kell azonnal visszapótolni az árfolyamvesztés miatti elvesztett tőkét.
7. Házipénztárra vonatkozó korlátozások megszüntetése.

A pályakezdő fiatalok, a gyesről, gyedről visszatérők és az 50 évesnél idősebbek foglalkoztatását eddig is ösztönözte adókedvezménnyel a kormány. A most bejelentett

intézkedések ugyanakkor kétségtelenül emelik az eddig Start kártyákkal elérhető kedvezményeket.

Alap- és középfokú végzettségű, 25 évnél fiatalabb munkavállaló alkalmazása esetén a bruttó bér 17 százalékaival lehet csökkenteni a 27 százalékos szociális hozzájárulási adót a minimálbér duplájáig a foglalkoztatás első évében; a második évben 7 százalékosra csökken a kedvezmény. Felsőfokú végzettséggel bírónál egy évig jár kedvezmény: az első kilenc hónapban 17, az utolsó háromban 7 százalék. A Start Plusz Kártya a gyesről és a gyedről visszatérők foglalkoztatását hivatott ösztönözni: az első évben a bruttó munkabér, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének 17, a második évben 7 százalékaival csökkentheti a munkáltató a dolgozó után fizetendő szociális hozzájárulási adót. A Start Extra Kártya az 50 évnél idősebbek elhelyezkedésének megkönnyítését szolgálja. Ekkor az első évben a munkáltató nem fizet szociális hozzájárulási adót, a másodikban a kedvezmény mértéke 17 százalék.

A Start kártyák népszerűsége az elmúlt években gyorsan nőtt. A munkapiaci eszköz eredményességéről készült elemzések sorra kiemelik, hogy nagyrészt olyan képzett fiatalok munkához jutásában segített, akik egyébként is jó esélyekkel indulhattak a munkaerőpiacon.

Az új kisvállalati adó tulajdonképpen a hazai cégek 98 százaléka számára lesz elérhető, hiszen ennyien esnek a 25 fő alatti létszám-kategóriába. A társadalmi egyeztetés előtt álló, benyújtott konkrét tervezet (500 milliós mérlegfőösszeg is limit) is a vállalkozások 60-70 százaléka számára szűkíti a lehetséges igénybevevők körét. Az intézkedés munkahely-teremtő hatása mellett gazdaságfehérítő hatása is kiemelhető.

A tételes adó várhatóan csak a lakossági szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára lesz elérhető, továbbá a jelenlegi formájában nem látható, hogy miként kapcsolódik a helyi iparűzési adó adminisztrációjához, ahol az adóalap kiszámításához mégis szükség lesz részletesebb adminisztrációra.

A kisadózó vállalkozások tételes adója az eva alá tartozó legfeljebb évi 6 millió forintos bevételű vállalkozásoknak nyújt megoldást. A kisvállalatok adója megpróbálja emelni az eva 30 milliós bevételi határát 500 millióig. A kisadózók adója jó megoldás lehet az eva kiváltására és a fekete foglalkoztatás visszaszorítására.

A kisadózó vállalkozások tételes adóját választhatják a legfeljebb évi 6 millió forintos bevétellel rendelkező egyéni vállalkozók, az egyéni cég, a kizárólag magánszemély taggal rendelkező betéti társaság vagy közkereseti társaság. Havonta 50 ezer forint tételes adót kellene fizetniük a főállású vállalkozóknak függetlenül a bevételtől, ami éves szinten 600 ezer forint adót jelent. A kedvező adózás a személyes közreműködésre kötelezett tagra vonatkozik, tehát az egyéni vállalkozó alkalmazottjára nem. Az alkalmazott után az általános szabályok szerint kell fizetni a munkáltatói terheket és vonni kell tőle a járulékokat és személyi jövedelemadót.

Felvetődött, hogy az iparűzési adó miatt nem elég bevételi nyilvántartást vezetni, de a jelenlegi tervezet szerint megoldható úgy, mint a jelenleg eva-s körbe tartozóknál. Ha a kisadózó az eváshoz hasonló feltételekkel fizet iparűzési adót, akkor csak bevételi nyilvántartást kell vezetnie. A tételes adó ellenében a főállású adózó biztosított lesz, tehát jogosult lesz tb- és egészségügyi ellátásokra.

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy sem az evás, sem a kisadózó nem veheti igénybe a családi kedvezményt, míg egyéni vállalkozóként igénybe vehetné, mert a vállalkozói kivét az összevont adóalap része.

Az áfa-befizetésre vonatkozó könnyítés célja a körbetartozással sújtott vállalkozások helyzetének javítása. Másrészt az intézkedés emeli a könyvelőknél lecsapódó adminisztrációs terheket, mivel a pénzforgalmi szemléletű áfa bevezetésével dupla nyilvántartásra lesz szükség.

A munkahelyvédelmi csomag benyújtását követően megkezdődik a program részleteinek egyeztetése az érdekképviselőkkel. Az egyeztetések után ősszel, feltehetően szeptemberben fogadhatja el a módosított törvényeket a parlament.

Adminisztrációs terhek csökkentése

Magyarország a versenyképességi felmérések szerint az elmúlt években javított a nemzetközi rangsorban elért pozícióján, számos területen azonban komoly kihívásokkal kell szembenézni. A versenyképesség intézményi mutatói tekintetében rossz helyen állunk a versenyképességi rangsorban. A Világgazdasági Fórum felmérésében ezt a pillért 21 ismerv alkotja: a legrosszabb a helyzet a kormányzati szabályozás terén, és legjobb a cégalapítás gyorsaságát tekintve. A vállalkozásokra nehezedő adminisztrációs teher a GDP 3 százaléka körül alakul, míg a nyugat-európai országokban 2 százalék.

Az NGM 2010. októberében megalakította a Vállalkozói Adminisztratív Tehercsökkentési Munkacsoportot. 2011-ben elindult az Egyszerű Állam program és elkészült a Vállalkozások adminisztratív terheit csökkentő középtávú kormányzati program. A programot széleskörű konszenzus övezte, a javaslatok szakmailag megalapozottak a célkitűzések reálisak. A cél, hogy a vállalkozások bürokratikus kiadásai 503 milliárd forinttal csökkenjenek.

A tervezett intézkedések hatását ugyanakkor gyakran kioltják az egyéb területeken jelentkező adminisztrációs terhek (pl. bérkompenzáció, gyorsított cégbírósi bejegyzés megszűnése), vagy az adószabályok gyakori változásai.

Az Adótanácsadók Országos Egyesülete szerint az elmúlt években egyes területeken növekedett az adminisztráció (adófolyószámlák száma) és problémás, hogy nem kezdődtek még széleskörű szakmai egyeztetések az adóadminisztráció-csökkentés gyakorlati megvalósítására. Nyilvántartásuk szerint az elmúlt hat évben 73-szor módosult az adózás

rendjéről, 55-ször a személyi jövedelemadóról és 31-szer a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény. Az NGM saját nyilvántartása szerint is 74 adójogszabállyal kapcsolatos módosítást nyújtottak be a parlamentnek a kormányzati ciklus eddig eltelt időszakában.

Változott a Munka törvényköve

Július 1-től életbe lép a módosított Munka Törvénykönyve. A legfontosabb változásokat az alábbiakban foglaltuk össze³:

- Az új előírás szerint már nem elég, ha a munkáltató munkaidő-keretet alkalmaz, szükséges a törvényben felsorolt valamely további feltétel teljesítése is, ha munkavállalóját vasárnapi munkavégzésre akarja beosztani. Eszerint általában nyitva tarthat vasárnap a Kereskedelmi Törvény hatálya alá tartozó vállalkozó és a külföldre szolgáltatást nyújtó társaság is.
- A fegyelmi intézkedésekben történő megállapodás esetén a munkáltató előre meghatározott feltételek szerint jogosult a munkavállalóját "fegyelmezni", ha vétséget követ el. A biztosíték kikötésével pedig a pénzt, értéket kezelő munkavállalót lehet jobban "motiválni", hogy munkáját megfelelően és felelősségteljesen végezze, hiszen a munkavállaló egyhavi alapbérével felel munkaköri kötelezettségei teljesítéséért.
- Az új kódex számos atipikus munkaviszonyt vezet be a magyar jogrendszerbe (behívás alapján történő munkavégzés, munkakör-megosztás, több munkáltató által létesített munkaviszony).
- Külföldi munkavégzésnél a felek forinttól eltérő devizában is meghatározhatják az alapbért.
- A munkáltató átengedheti a napi munkaidő legalább felének beosztására vonatkozó jogát a munkavállaló számára.
- Fontos új rendelkezése a júliustól élő törvénynek, hogy a munka egyenlő értékének meghatározásához a munkaerő-piaci szempontokat is figyelembe kell majd venni. Így lehetőség nyílik arra, hogy a munkáltató eltérő régiókban található telephelyein az adott terület sajátosságaira (például munkaerő-szükséglet, alkalmazott munkabérszint) tekintettel eltérő javadalmazást állapítson meg ugyanazon munkakört betöltő munkavállalói számára.
- Szigorítás a jelenlegi szabályokhoz képest, hogy a szabadságért járó túlórapótlékot csak akkor válthatja ki a munkáltató szabadidő biztosításával, ha ehhez a munkavállaló is hozzájárul.

³

napi.hu gyűjtése alapján
(http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/hamarosan_valtozik_a_munka_torvenykonyve_ezek_a_legfontosabb_pontok.522536.html)

- Megszűnik az előírás, miszerint a munkavállalónak lehetőséget kell adnia a vele szemben felhozott kifogások elleni védekezésre.

Összességében az új Munka törvénykönyve nagyobb mozgásteret enged a munkaadók és a munkavállalók közötti alkufolyamatnak, az új kollektív szerződés a munkavállaló előnyére és hátrányára is eltérhet az Mt. rendelkezéseitől. Új atipikus munkaviszonyokat vezetett be a dokumentum, amelyek eddig ismeretlen foglalkoztatási formák voltak hazánkban. A rugalmasabb munkaerőpiac hosszú távon hozzájárulhat a hazai aktivitás emeléséhez, valamint a foglalkoztatás bővüléséhez, ezzel támogatva a kormányzat célkitűzéseit. Az átalakítás időzítése azonban komoly kockázatokat hordoz. A jelenlegi, kedvezőtlen hazai és nemzetközi növekedési kilátások, valamint a jelentős bizonytalanság miatt rövid távon a munkanélküliség emelkedését okozhatja az új szabályozás.

A Policy Agenda júniusban a kiscégek vezetőit kérdezte, hogy mi a véleményük az új Munka Törvénykönyvről. A vállalatvezetők túlnyomó többsége nem lát cége számára anyagi előnyt az új törvény módosításaiban, mintegy kétharmaduk semmilyen hatással nem számol a költségeik tekintetében, míg akik számolnak, azok inkább költségnövekedéstől tartanak.

A felmérés szerint a kkv-k mintegy 13 százaléka gondolja úgy, hogy a törvény révén csökkennek vállalkozása költségei, de közülük is csak 2 százalék számol jelentős mértékű költségcsökkenéssel. Ezzel szemben a költségek növekedését valószínűsíti a vállalkozások 22 százaléka, amiből 10 százalék jelentős költségnövekedéstől.

A cégvezetők 82 százaléka szerint a törvény nem befolyásolja a vállalati létszámot, amennyiben viszont mégis, úgy inkább a foglalkoztatottak számának csökkenése várható: 16 százalék véli így, míg a törvény hatására növekedési reményről mindössze 2 százalék számolt be.

Egyértelműen pesszimisták saját ágazatuk tekintetében is a cégvezetők, ugyanis 51 százalékuk számít arra, hogy a következő félévben cége ágazatában nem változik a munkahelyek száma és emellett negyztizedük az álláshelyek számának csökkenését prognosztizálja.

Elemzés

A kockázati tőke működéséről, gazdasági szerepéről, lehetőségeiről sokféle nézet van forgalomban, és ezek egy része nemcsak a szakmai megítélés eltéréseinek, hanem közkeletű tévedéseknek köszönheti létét⁴. Vannak olyan várakozások, amelyek szerint az innovációs

⁴ Az elemzés Karsai Judit A kapitalizmus új királyai. Kockázati tőke Magyarországon és a közép-kelet-európai régióban (Közgazdasági Szemle Alapítvány–MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet, Budapest, 2012, 249 o.) c. könyve alapján készült.

folyamat korai szakaszait finanszírozza a kockázati tőke, sokan remélik, hogy a gyors növekedésű vállalkozások számát jelentős mértékben gyarapítja a kockázati tőkések tevékenysége, és legendák terjednek arról is, hogy mekkora hozamokat érnek el a kockázati tőke-alapok.

Mit is nevezünk kockázati tőkének? Fontos, hogy a tőkebefektetés a tőzsdén kívül történik, vagyis olyan cégekben szereznek tulajdonrészt a befektetők, amelyekről viszonylag kevés intézményesen ellenőrzött gazdálkodási adat áll rendelkezésre. A kockázati tőkések munkájának egyik legfontosabb része az, hogy elég információt szerezzenek a vállalat működéséről és jövőbeli kapacitásáról. Emellett el kell dönteniük azt is, hogy a finanszírozandó fejlesztés üzleti kilátásai elég ígéretesek-e ahhoz, hogy megalapozottan várhassák tőle a tervezett hozamot.

A kockázati tőke befektetői abban is különböznek a tőzsdei részvényekkel kereskedőktől, hogy *aktívan részt vesznek* annak a *vállalatnak az irányításában*, amelyben tulajdont szereztek. Erre több okuk is van.

A kockázati tőke-befektetések fontos jellemzője, hogy a *magas hozam motiválja őket*. Ez azért fontos, mert ha nincs elég ösztönzés a magas hozamokra, akkor elvész a befektetési tevékenység lényege, és az összes pozitív hatás is gyengébb lesz, esetleg elmarad. Ahhoz, hogy produkálni tudják az elfogadható hozamszintet, a kockázati tőkéseknek egyes befektetéseknél meg kell célozniuk egy néha kiugróan magas szintet.

A piac nagy részét az intézményi befektetők finanszírozzák, vagyis nem azonosíthatók azok a tőketulajdonosok, akiknek a pénzét az alapkezelők kockáztatják. Ezek szerint a fejlett országok nyugdíjasai lennének kockázati tőkések, az alapkezelők pedig menedzserek, akik mások vagyonát kezelik. Természetesen nem ritka az a helyzet, amikor az alapkezelő munkatársai is finanszírozzák az általuk kezelt alapot, de az egy személyben finanszírozó és befektetési döntést is hozó szereplő az üzleti angyal. Az intézményi befektetők általában forrásaiknak csak egy kis hányadát szánják a kockázati tőke-alapokra, ezzel „porlasztva” a kockázatot.

A kockázati tőkét *gazdaságfejlesztési eszköznek is tekinthetjük*, hiszen azokat az ágazatokat és vállalkozásokat keresi, ahol különösen gyors növekedésre, nagy piaci sikerre van esély. Az alapkezelők szaktudásuk révén olyan projekteket is finanszíroznak, amelyeket a hagyományos pénzpiacok nem tudnak kezelni, és inkább elkerülnek. Felmerülhet a kérdés, hogy az állam hozzá tud-e járulni a kockázati tőke-ipar fejlődéséhez, megerősödéséhez, és tudja-e arra ösztönözni az iparágat, hogy még nagyobb arányban finanszírozza az innovatív cégek fejlődését, piacra lépését. A fejlett országokban kialakultak azok az eszközök, amelyek az állami szerepvállalás leghatékonyabb módjának tekinthetők. Szinte közhelynek számít, hogy a legfontosabb szerepe az átlátható, stabil jogszabályi környezetnek van, és ezt az

állítást megerősítik a hazai tapasztalatok is. Az 1998-ban elfogadott első hazai kockázatitőke-törvény nem volt összhangban a befektetők elvárásaival, és emiatt a befektetési tevékenységet off-shore alapokból bonyolították, amikor azonban az alapvető problémákat a szabályozás módosításával megoldották, hazai alapok is létrejöttek.

Az állam nemcsak szabályozó, hanem befektetői szerepben is próbálhatja ösztönözni a kockázatitőke-ipar fejlődését. A szakirodalom nagy része úgy véli, hogy akkor lesz a leghatékonyabb az állam befektetői tevékenysége, ha magánpiaci szereplőkkel közel azonos feltételekkel dönt arról, hogy szerez-e részesedést egy vállalkozásban. Így nem fogja torzítani a piacot, és megőrzi a kockázati tőkének azt az alapvető jellemzőjét, hogy a források allokációját a hozamok maximalizálása motiválja. Ezt az ajánlást az állami szereplők egy része nem tudja, vagy akarja betartani. Az egyik érv szerint nincs értelme az állami szerepvállalásnak a piacon a magán szereplőkével azonos feltételekkel, mert ebben az esetben nincs ösztönző szerepe. Az alacsonyabb hozamelvárás, a magasabb kockázatviselés, az ágazati preferenciák érvényesítése eredményezheti azt, hogy kockázatitőke-befektetések olyan területeken is megvalósuljanak, ahonnan a magánbefektetők saját érdekeiket követve távol maradnának. Ha emellett az állami tulajdonosok egyéb preferenciákat is érvényesítenek, és nem üzleti megfontolásból is befektetésre buzdítják alapkezelőiket, nagyon távolra kerül a hozammotiváció.

Különösen a feltörekvő országokban jellemző az „áldozatkész” állami befektetők jelenléte a kockázatitőke-piacon, néha (például Magyarországon is) önálló szereplőként, magánbefektető-társak nélkül. Az eredmény gyakran rosszul teljesítő, esetleg veszteséges portfólió. Vannak, akik azzal érvelnek, hogy a kis számú sikeres befektetést áttételes hatása annyira pozitív, hogy kompenzálja az elszenvedett veszteségeket, azonban meggyőző konkrét elemzésekkel még nem sikerült alátámasztani ezeket az állításokat. Aligha véletlen, hogy az *EU versenyszabályai is azokat a programokat preferálják, ahol az állami befektető a magán szereplőkkel közel azonos feltételekkel jelenik meg a piacon*, és az eltérések szükségességét meggyőzően igazolják a program működtetői.

A kockázati tőkések egyik vadászterülete az innováció, hiszen az új eredmények magukban hordozzák annak lehetőségét, hogy egy vállalkozás komoly üzleti sikereket érjen el. Másrészt viszont a kockázati tőke nem általában szereti az innovációt, hanem csak akkor, amikor már látható, hogy milyenek az üzleti hasznosítás lehetőségei. A kutatás-fejlesztés korai szakaszában nem kap szerepet a kockázati tőke, mert akkor még sok időre van szükség a további fejlesztésekhez, hozam pedig nem keletkezik. A kockázati tőke tehát nem innovációt, hanem annak üzleti hasznosítását finanszírozza.

A téma szempontjából Közép-Kelet-Európa azért is érdekes, mert a régió nemcsak a kockázatitőke-ipar kialakulásában és fejlődésében van követő szerepben, hanem a piacgazdaság is fiatal és sérülékeny. A régióban a kockázati tőke szerepe a pénzpiacokon jóval kisebb, mint Nyugat-Európában, vagy az Egyesült Államokban, viszont biztató, hogy a

2008-as válságot követő visszaesés után ismét láthatók a fejlődés jelei. Óvatosságra int azonban az a tény, hogy a régió befektetéseinek többségét „importált” tőkéből finanszírozzák, a forrásgyűjtésben Közép-Kelet-Európa még szerényen teljesít.